

Fennmaradt a feudalizmus

a Váltó-utca 10-ben

Látogatás a felsőrákosi réteken, ahova még nem érkezett meg a szabadság, de már úton van

a kopott bárónő birodalmában

Az ember nem akar hinni a szemének: jobbágyvilág Budapesten 1949-ben. A robot, a földhözköltöttség, a földtulajdonostól való nyomorúság, ostoba irtózás a gépektől, egy százezstendővel ezelőtti létünni társadalmi rendszer emlékeit idézi.

A felsőrákosi réteken, X., Váltó-utca 10. szám alatt kedvesen bármészködő nyárfák között terül el Ucsény Artúrné, született „bárónő” Glanitz Flóra birtoka. Itt folyik a fertőző vízi Rákospatak. A park közepén használaton kívüli fürdőmedence tátong. Benne szemét és törmelék. A föld nagy részét benőtte a dudva és a gaz.

Az egyik bokorban mezőgazdasági gép rozsdásodik. Az udvaron düledező viskóban tizenegy munkáscsalád lakik összezsúfolva. Ők a „bárónő” jobbágyai. Nyirkos, kis odújukban padló nincs, mellékhelyiség nincs, villanyzárlat nem kell fizetniük, mert villany sincs. Csak robot van és nyomorúság!

Meg egy kanárisárga urasági kastély, amely rájuk veti árnyékát. Véletlenül, vagy szándékosan, de azt is úgy építették, hogy elfogja a napot a kutyaólnak sokkal inkább nevezhető munkáslakások elől.

A „kopott bárónő”

Ebben a kastélyban él Ucsény Artúrné, vagy ahogy a kőbányaiak nevezik: a „kopott bárónő”. Első pillantásra útszéli koldusnak nézi az ember, akinek pénze a jelek szerint szappanra sincs. Pedig tizenhat hold jól gyümölcsöző föld tulajdonosa, teljesen egyedülálló és busás jövedelemmel rendelkezik.

— Most már istenes a helyzet — mondja Mészáros Sándor beteg munkás, aki helyett felesége dolgozza le a robotot —, de azelőtt heti négy napszám kemény földmunkát kellett végezni ezért a nyomorúságos kis lyukért.

A szobájában két ágy sem férne el. A vakolat állandóan hull. A követ, ki tudja milyen régen ment már tönkre. A hatóságok legfeljebb 10 forint bért állapítanak meg ezért az odúért.

Ucsény „bárónő” azonban nem olyan ostoba, mint amilyen piszkos. Havonta négy napi tisztítás ingyenes robotot követel meg „lakóitól”. Ez munkabérré átszámítva mintegy 80 forintot tesz ki. Ha nem dolgozik, vagy ha kiöregszik a munkából,

kilakoltatja. Nem hiába huszártiszt volt a férje.

— A „méltóságos” asszony nagyon fél a hatóságoktól — szól közbe Pirk Lajosné. — De azért bevette a szerződésbe, hogy a roboton kívül is bármikor igénybe vehet bennünket és bármikor indoklás nélkül felmondhat nekünk. A túlmunkát meg kellene ugyan fizetnie, de idáig erről még mindig megfélemedezett. Előnyülőt sem ad.

Szerencsétlen, elmaradt emberek

A lakók, szerencsétlen elmaradt emberek, akik — szinte érthetetlen — nincsenek tudatában, hogy a bárók kizsákmányolása ellen most ők védi minden törvény, minden hatóság, a földhöz vannak kötve. A „méltóságos” asszony nem engedi el a robotot és nem fogadja el pénzből a lakbért.

Ő ma az egyetlen „méltóságos” asszony Budapesten.

— Mert meg kell neki adni a kellő tiszteletet — mondja Pirk Lajosné.

Gerely Lajos földmunkás kivétel: jelyzetben van: ő a kastély alagsori konyhájában lakik harmadmagával. Kisebb megszakításokkal hét éve, most egyfolytában november óta dolgozik itt „látszólag vakulásig”.

Munkájáért a lakáson kívül semmi ellenszolgáltatást nem kapott. Abból

él, amit tavaly vidéken megkeresett. A birtokon összeszedett galyakkal tüzel, de a bárónő közölte vele, hogy ezt is majd felszámítja. A felesége a kestélyt takarítja. Természetesen ingyen.

A „hűbérur” birodalmában

Meglátogatjuk a „bárónő”. Odon faléposón, teknőkön és törött létrákon keresztül bukdácsolva jutunk fel az emeleire. Hosszas dörömbölés után kinyílik az ajtó. Gonosz szemekkel pislog ránk a „kopott bárónő”.

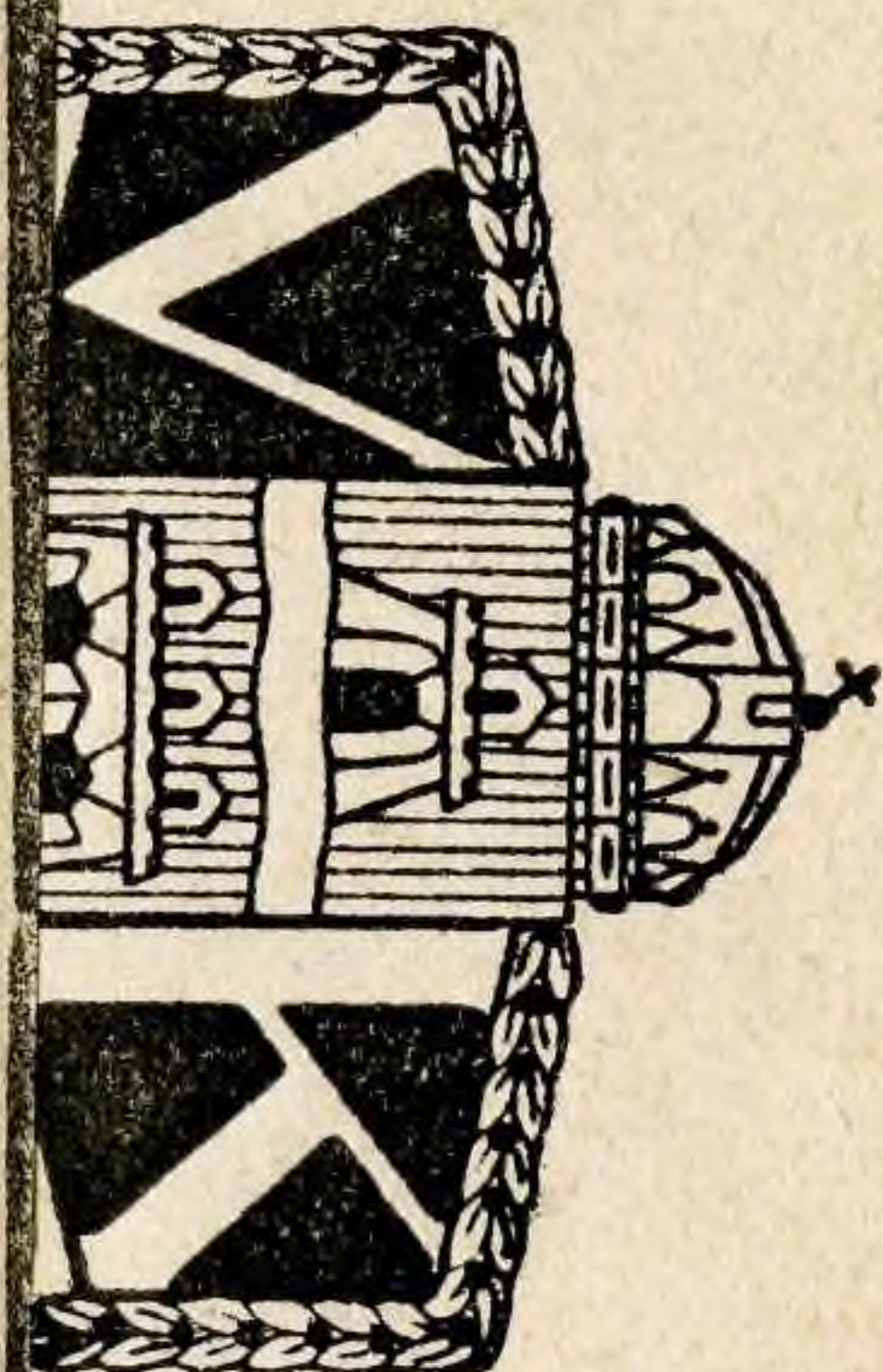
A háromszobás lakás olyan, mint egy lomtár. Törött edények, rozsdás szerszámok, rozoga búorok között borzalmas bűz terjeng. Minden csupa kosz és szemét.

A bárónő szemtelen: Hiába pártolja bárki, aki nem dolgozik jól, azt ő ki fogja lokoltatni — mondja — A hatóságok nem tehetnek semmit; a lakások a gazdasághoz tartoznak.

Ő a hűbérur.

A felsőrákosi réteken — szinte érthetetlen — elzárva a világtól állati sorban él tizenegy munkáscsalád. Különös véletlen folytán ide még nem érkezett el a szabadság szellője. Igaz, hogy akiknek szükségük van rá, nem tettek sokat azért, hogy elérkezzék a Váltó-utca is. De azért megérkezik oda is. Már csak napok kérdése.

Szenes Iván

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: Fennmaradt a feudalizmus

Cím: a Váltó u. 10-ben

Világosság 1949. 7/18.

Ostályozás		Tár	Hely	Idő	Személy	Helyszám
333.32		1949				
Szerkesztővárosi házi nyomda 1926 — 8891		(Oldal)				